

Tardor 2013

MONOGRÀFIC: LA PARTICIPACIÓ DEMOCRÀTICA

La participació democràtica

Formes emergents de participació per a una democràcia en canvi

Roger Soler-i-Martí. Politòleg i investigador a l'Observatori Català de la Joventut.
Coordenador d'aquest monogràfic

Les societats avançades viuen transformacions profundes que afecten al que és el pilar més fonamental de la relació dels ciutadans amb la democràcia: la seva participació. En els últims temps, algunes d'aquestes transformacions semblen haver-se accelerat. La crisi econòmica ha intensificat un creixent sentiment d'allunyament dels ciutadans amb les institucions. Els episodis de corrupció cada cop són més visibles i afecten també a la confiança amb la classe política. Les noves tecnologies i les xarxes socials ofereixen noves possibilitats de relació amb allò públic que no passen pels partits o les institucions que perden el monopoli de la intermediació política. Tot aquests canvis fan que hi hagi determinades formes de participar social i políticament que perden part del seu sentit mentre que n'hi ha d'altres que s'adeqüen millor als nous contextos.

Aquest monogràfic compta amb la col·laboració de diversos autors que aprofundeixen en aspectes d'aquest canvi. No hem volgut limitar-nos a descriure el canvi en les formes de participació, sinó que hem volgut ressaltar alguns dels elements que hi ha darrera i que expliquen més en general, les transformacions de la relació de la ciutadania amb la democràcia. Per això, els articles del monogràfic es poden dividir en dos grups. El primer tracta justament aspectes més globals de les orientacions dels ciutadans i les ciutadanes cap a la política. El segon bloc d'articles entra a tractar explícitament diferents formes de participació i mobilització política.

A Catalunya, tal i com passa a d'altres països del nostre entorn, vivim canvis estructurals a nivell econòmic, social i cultural que tenen un impacte sobre la relació dels ciutadans amb l'esfera pública. Transformacions com la globalització econòmica, la pèrdua d'importància de l'àmbit productiu, l'emancipació de la dona i els canvis en l'estructura familiar, l'increment en el nivell formatiu dels ciutadans o l'impacte de les tecnologies de la informació suposen una superació de les societats industrials. Autors de referència com Beck, Bauman, Lipovestky o Sennett coincideixen a definir aquestes noves societats com a espais més desestructurats amb una major percepció d'incertesa i vulnerabilitat i on es dilueixen els alguns dels elements d'identitat col·lectiva que havien estat clau en el període anterior. A nivell polític, les institucions democràtiques també han patit transformacions per adaptar-se a la nova situació. L'article d'en **Joan Subirats** 'Democràcia com a problema, democràcia com a solució' relata, justament, quina ha estat l'evolució de l'Estat en aquest context; en especial com l'evolució de la globalització econòmica ha anat allunyant el centre del poder polític de les institucions democràtiques i, per tant, també dels ciutadans i ciutadanes. Uns ciutadans més formats i

informats que cada cop es conformen menys amb uns mecanismes formals de participació que es buiden de sentit.

La crisi ha accentuat aquests processos de tal manera que la distància entre ciutadania i institucions s'accentua. I ho fa a un ritme vertiginós. L'article de la **Lucía Medina**, 'Institucions i ciutadania: una relació en crisi', mostra la caiguda en la valoració que els ciutadans i ciutadanes fan de les institucions polítiques. Per ara es fa difícil anticipar si es tracta només d'un fenomen puntual o si aquesta crisi marcarà un punt d'inflexió en la confiança entre la ciutadania i les institucions bàsiques de la democràcia tal i com la coneixem fins avui.

Un dels aspectes que està jugant un paper important en el distanciament de la ciutadania respecte les institucions –en aquest cas amb la classe política- és la notorietat mediàtica dels episodis de corrupció. L'**Anna M. Palau** explica a l'article 'Corrupció, mitjans de comunicació i democràcia' com és el tractament dels episodis de corrupció per part dels mitjans i reflexiona sobre l'impacte que pot tenir a llarg termini sobre el contracte democràtic.

La joventut és un dels col·lectius on l'impacte de la crisi és major; no només pels nivells desorbitats d'atur sinó perquè impacta sobre les seves expectatives de vida. També és un col·lectiu que està vivint la seva socialització política sota unes circumstàncies especials i que, en conseqüència, cultiva els seus vincles amb la democràcia en un context diferent a les generacions anteriors. Per això he escrit l'article 'Joventut, context social i innovació política', sobre com es manifesten aquests canvis en la gent jove. Aquest article tanca el primer bloc.

El segon bloc d'articles, que parlen ja directament de les formes de participació emergents, comença amb l'article 'Protestem més o protestem diferent?' d'en **Toni Rodon**. A l'article es presenten dades de la última dècada a diversos països europeus per analitzar si les diverses accions de protesta política s'han estès i de quina manera.

En paral·lel a l'increment de la protesta hi va la creixent notorietat dels moviments socials.

En **Jordi Mir** en el seu article 'La ferida oberta entre democràcia i política: els moviments socials com a cura' relata com en el context de desgast i descàrrec de les institucions, els moviments socials apareixen com a espais d'exigència democràtica i de resposta política a necessitats bàsiques.

En la mateixa línia, l'article 'La potencia ciutadana en xarxa, la tecnopolítica i la democràcia del futur', de l'**Arnau Monterde**, explica com l'impacte i la naturalesa mateixa d'algunes de les mobilitzacions que hem viscut en els últims anys no es poden explicar sense Internet i les tecnologies de la informació. Aquests nous recursos no venen només a sumar-se a les estratègies dels moviments socials tradicionals sinó que fan possible altres formes de mobilització. En conjunt el monogràfic dibuixa un moment de canvi en la relació de la ciutadania amb la política. Un canvi que, d'una banda, es caracteritza per un cert col·lapse de les institucions democràtiques i la creixent desconfiança de la ciutadania cap a aquestes institucions. Però que, d'altra banda, també es caracteritza per la voluntat de gran part dels i les ciutadanes de ser

protagonistes. De tal manera, que si els mecanismes tradicionals de participació no sacien la seva determinació a influir social i políticament busquen formes alternatives. Unes formes que es troben fora dels sistema democràtic institucional però que han de ser el punt de partida per democratitzar la democràcia.

Aquest és el sumari d'articles que podreu llegir en aquest monogràfic:

- ***Democràcia com a problema, democràcia com a solució.*** Per **Joan Subirats**, catedràtic de Ciència Política i investigador del Institut de Govern i de Polítiques Públiques de la Universitat Autònoma de Barcelona
- ***Institucions i ciutadania: una relació en crisi.*** Per **Lucía Medina**, doctora en Ciència política i investigadora a l'Institut de Ciències Polítiques i Socials-Universitat Autònoma de Barcelona
- ***Corrupció, mitjans de comunicació i democràcia.*** Per **Anna M. Palau**, doctora en Ciència Política, docent i membre del Grup d'Anàlisi Comparada de l'Agenda Política a Espanya (Universitat de Barcelona)
- ***Joventut, context social i innovació política.*** Per **Roger Soler-i-Martí**, politòleg i investigador a l'Observatori Català de la Joventut. Coordinador d'aquest monogràfic
- ***Protestem més o protestem diferent?.*** Per **Toni Rodon**, doctor en Ciències Polítiques i Socials. Professor associat a la UPF, la UdG i consultor a la UOC i investigador a la UPF. Membre del col·lectiu El Pati Descobert
- ***La ferida oberta entre democràcia i política: els moviments socials com a cura.*** Per **Jordi Mir**, professor del Departament d'Humanitats de la Universitat Pompeu Fabra; Centre d'Estudis sobre Moviments Socials
- ***La potència ciutadana en xarxa, la tecnopolítica i la democràcia del futur.*** Per **Arnau Monterde**, investigador. Doctorand en Societat de la Informació i el Coneixement a la UOC sota la direcció de Manuel Castells i Coordinador del Programa de Comunicació i Societat Civil del Internet interdisciplinary Institute (IN3) de la UOC.

